

Bankföreningens policy om:

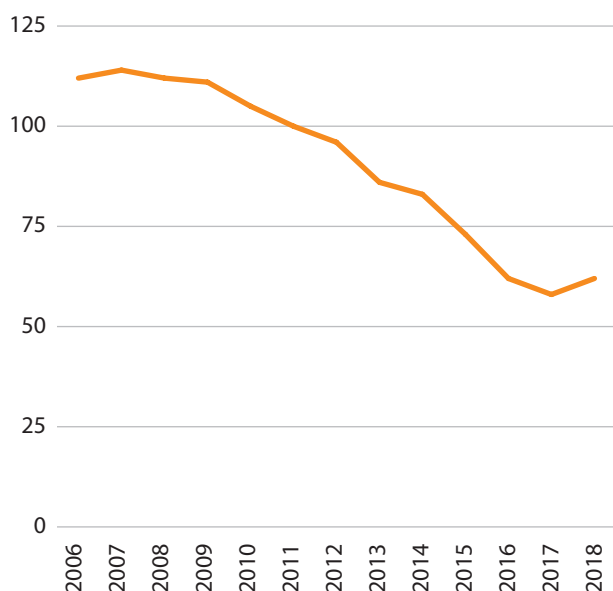
E-kronor

Det är bra att Riksbanken har lyft frågan om e-kronor. De eventuella positiva effekterna av en e-krona ligger framför allt på krisberedskapsområdet och bör därför samordnas med samhällets övriga beredskapsarbete. Eftersom ett införande av e-kronor skulle ha konsekvenser på många samhällsområden bör regering och riksdag ta det övergripande ansvaret för att frågan analyseras och för eventuella beslut.

Bakgrund

Svenska sedlar och mynt ges ut av Riksbanken. Under perioden 2009–2017 nära nog halverades mängden sedlar och mynt. En delförklaring till det var det sedel- och myntutbyte som genomfördes, vilket fick många att lämna in kontanter som var liggande hemma. Om man drog ut trenden såg det ut som att kontanter skulle kunna försvinna inom en ganska snar framtid. För Riksbanken inställde sig då frågan om det skulle spela någon roll om kontanter skulle försvinna. Det är en viktig del av bakgrunden till att Riksbanken under 2016 lanserade idén om att ge ut ett eget elektroniskt betalningsmedel, e-kronor. Samtidigt som tanken på en e-krona tog form på Riksbanken var kryptovalutor, framför allt Bitcoin, i ropet vilket bidrog till allmänhetens intresse för e-kronor. Under 2018 vändes fallet i mängden kontanter och hajpen kring Bitcoin lade sig. Riksbankens arbete med e-kronor har dock rullat vidare.

Figur 1. Kontanter i cirkulation

Vad är en e-krona?

Elektroniska betalningar är ett mycket brett begrepp och omfattar i princip alla former av betalningar utom kontant betalning med sedlar och mynt. Betalningar med kort, Swish, kontoöverföringar, gireringar och så vidare är alltså alla olika former av elektroniska betalningar. En e-krona är per definition elektronisk, dvs. kan enbart användas för elektroniska betalningar.

Det nya med en e-krona är inte betalningstekniken – elektroniska betalningar har ju funnits länge – utan att det skulle vara Riksbanken som ger ut den. Riksbanken skulle alltså bli en av många aktörer på betalmarknaden. Man kan tänka sig många tekniska utformningar av en e-krona. Det kan röra sig om ett konto i Riksbanken, eller någon form av elektroniskt värdebevis, ett förbetalt kort, liknande ett biokort, eller det cash-kort som fanns en period. Det som särskiljer en e-krona från andra betalningsformer är alltså att det är Riksbanken som är utgivaren, inte den tekniska lösningen.

Konsekvenser av en e-krona

Det är ännu oklart hur Riksbanken skulle utforma en eventuell e-krona och vilka egenskaper den skulle få. Det är lätt att tänka sig en e-krona som inte tillför något nytt till betalningssystemet. En sådan e-krona skulle vara överflödigt och kostsam. Å andra sidan kan en e-krona som stärker betalningssystemets robusthet ha ett värde. Varje utformning av en e-krona har sina för- och nackdelar och det finns ingen variant som har alla möjliga fördelar, men inga nackdelar. Det ska betonas att Riksbanken inte har beslutat om man ska introducera en e-krona. Analysarbetet har dock nu kommit så långt att det är intressant att utvärdera de argument som hittills förts fram för och emot olika utformningar av en e-krona.

När tanken på en e-krona först introducerades i den allmänna debatten framfördes ofta tanken att en e-krona skulle kunna bli ett alternativ till Bitcoin. Riksbanken såg dock snabbt att det var ett blindspår. Att i likhet med

Bitcoin möjliggöra stora anonyma betalningar på nätet är etiskt svåröverskrifligt och strider dessutom mot EU:s regler mot penningtvätt och terrorismfinansiering. Just Bitcoin-argumentet är därför lätt att lägga åt sidan i den fortsatta diskussionen om e-kronor.

Ett annat argument som ibland förs fram är att de som av olika skäl inte kan eller vill använda dagens elektroniska betalningslösningar skulle stå utan alternativ om kontanter fasas ut. Här kan nämnas att det pågår ett ständigt utvecklingsarbete för att personer med olika funktionsvariationer ska kunna utföra betalningar på ett enkelt sätt. Ett par exempel är att kontaktlösa betalkort underlättar betalningar för personer med nedsatt rörelseförmåga och att funktioner för uppläsning av skärminnehåll underlättar betalningar för personer med nedsatt synförmåga. Det är förstås önskvärt att utvecklingen mot enklare betalningar för alla fortsätter. Några konkreta tankar om hur en e-krona skulle kunna underlätta för de som har svårigheter med dagens elektroniska betalningslösningar har Riksbanken dock inte presenterat. Det är svårt att se hur ytterligare ett elektroniskt betalningsmedel i form av e-kronor skulle lösa några problem för de som har ett behov av fysiska kontanter. Införandet av e-kronor och hanteringen av eventuella problem som delar av befolkningen skulle få om kontanter försvinner är alltså två helt separata frågor.

En total utfasning av kontanter skulle innebära att det endast finns elektroniska betalningsalternativ. Ibland förs det fram en oro för att det skulle leda till mindre konkurrens och därmed högre priser på betalningsmarknaden. Vår syn är dock att denna oro är obefogad. Den närmaste konkurrenten till en enskild aktörs elektroniska betalningslösningar är ytterst sällan kontanter. Om en aktör i dagens situation skulle höja sina kortavgifter är det inte sannolikt att missnöjda konsumenter skulle gå över till att använda kontanter. Rimligen skulle de istället välja någon annan av de cirka 35 kortutgivare som idag finns i Sverige. Prisbildningen på elektroniska betalningar påverkas därför inte av kontantens vara eller inte vara i någon väsentlig utsträckning.

Ett sista argument för e-kronan är att den skulle kunna öka robustheten i betalningssystemet. I vilken utsträckning det skulle ske beror helt på hur en eventuell e-krona skulle utformas. En e-krona som använder befintlig infrastruktur ökar inte robustheten. Om en e-krona till exempel skulle lanseras i form av ytterligare ett betalkort som används i befintlig infrastruktur har betalningssystemet inte blivit mer robust. En e-krona som använder en parallell infrastruktur ökar däremot robustheten. Vill man gå riktigt långt i ökad robusthet bör man se till att en e-krona som är oberoende av internet. Investeringar i parallell infrastruktur medför väsentliga kostnader, varför det är en bedömningsfråga hur långt man vill gå.

För att ökad robusthet ska vara ett tillräckligt starkt skäl att införa en e-krona anser Bankföreningen att följande villkor bör vara uppfyllda.

1. Att det finns situationer där en e-krona skulle fungera, men inte det ordinarie betalningssystemet.
2. Att sådana situationer inträffar med så pass stor sannolikhet att investeringskostnaderna för en parallell infrastruktur kan motiveras.
3. Att det inte finns mer kostnadseffektiva sätt att öka robustheten i betalningssystemet.

Det sistnämnda villkoret, att det inte finns mer kostnadseffektiva sätt att öka robustheten i betalningssystemet, har ännu inte analyserats av Riksbanken. En sådan analys bör göras. Det är till exempel inte självklart att investeringar i parallell infrastruktur förutsätter e-kronor. Det är heller inte självklart att Riksbanken är den mest lämpade myndigheten att hantera investeringar i parallell infrastruktur. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och Telestyrelsen och Finansinspektionen är några andra myndigheter som har större kompetens inom området. Mycket talar därför för att regering och riksdag bör ta det övergripande ansvaret för frågan och avgöra hur ansvaret bör fördelas mellan olika myndigheter.

Makroekonomiska effekter av en e-krona

De makroekonomiska konsekvenserna av en eventuell e-krona beror på vilken spridning den skulle få. Ju större spridningen är desto större är risken för negativa makroekonomiska konsekvenser.

En e-krona med egenskaper som gör den oattraktiv för de allra flesta skulle få begränsad spridning och därmed små makroekonomiska konsekvenser. Om en e-krona mestadels fungerar som en back-up för det ordinarie betalningssystemet blir konsekvenserna begränsade. Huvudsaken med en sådan e-krona är att den fungerar om den ordinarie betalningsinfrastrukturen slutar fungera.

Om en e-krona skulle utformas så att den konkurrerar framgångsrikt med det ordinarie betalningssystemet skulle den kunna få stor spridning. Det gäller då att den hanteras på ett sätt som inte får negativa konsekvenser för samhällsekonomin.

En e-krona som sparare upplever som mer attraktiv än bankernas inlåningskonton skulle leda till att bankerna får mindre inlåning. Frågan är om det skulle innebära något problem. De inlånade medlen använder bankerna huvudsakligen till att finansiera långsiktig utlåning. Genom att låna in pengar på vanliga bankkonton och sedan låna ut pengarna på längre löptid kan bankerna finansiera långa lån, till exempel för hushåll som köper bostäder

eller företag som investerar. Det fungerar, eftersom det historiskt sett har visat sig att sparare inte begär att få ut sina inestående medel samtidigt. Denna så kallade löptidsomvandling har ett betydande samhällsekonomiskt värde, eftersom den möjliggör finansiering av långsiktiga investeringar, samtidigt som sparare har tillgång till likvida medel.

Om Riksbanken skulle ta över en del av inlåningen från banker så skulle det dock inte nödvändigtvis innebära att den långsiktiga finansieringen av lån till hushåll och företag skulle drabbas. Även Riksbanken skulle nämligen kunna använda inlånade medel i form av e-kronor för att finansiera långsiktig utlåning. På så vis skulle den totala långsiktiga utlåningen kunna hållas konstant. Riksbankens långsiktiga utlåning skulle inte behöva ske direkt till företag och hushåll. Riksbanken skulle istället kunna låna ut pengar till bankerna som i sin tur skulle kunna låna ut till hushåll och företag. Det viktiga är att Riksbanken direkt eller indirekt använder inlånade medel till att finansiera långsiktig utlåning till företag och hushåll. Om Riksbanken inte skulle göra det skulle samhällsekonomin påverkas negativt.

Om en e-krona skulle vara allmänt tillgänglig för alla typer av aktörer och ha nollränta så skulle den bli en attraktiv tillgång om marknadsräntorna är negativa. Det skulle då inte vara möjligt att ha negativa marknadsräntor, eftersom en e-krona alltid skulle ha en bättre ränta och lika låg eller lägre risk än andra sparformer. Negativ ränta har visat sig vara ett verktyg för att hantera konjunkturen när inflationen är låg. En sådan utformning av e-kronan är därför inte önskvärd.

Slutsatser

E-kronan har diskuterats sedan 2016 och många argument för en e-krona har förts fram. De flesta argumenten visar sig vara ganska svaga vid en närmare granskning. Det argument som återstår är, enligt Bankföreningens uppfattning, att en rätt utformad e-krona eventuellt skulle kunna öka robustheten i betalningssystemet. Det förutsätter i så fall investeringar i parallell infrastruktur. En parallell infrastruktur kan, men behöver inte, kombineras med e-kronor. Det återstår alltså fortfarande ett antal frågor att analysera:

- Hur mycket ökar investeringar i parallell infrastruktur robustheten i betalningssystemet?
- Är investeringarna värda kostnaderna?
- Bör eventuella investeringar i parallell infrastruktur kombineras med en e-krona?
- Finns det andra lösningar som är mer kostnadseffektiva?

Dessa frågor är i grund och botten krisberedskapsfrågor som bör hanteras i det bredare krisberedskapsarbetet. Beslutet om en eventuell e-krona bör därför inte fattas av Riksbanken, utan det är en fråga där regering och riksdag bör ha det yttersta ansvaret.

Kontakt: Rickard Eriksson
E-post: rickard.eriksson@swedishbankers.se
Telefon: 08-453 44 34